BEZOEKADRES
Aidadreef 4
3561 GE Utrecht
Kantoorgebouw Forum II
POSTADRES
Postbus 8282
3503 RG Utrecht
T 030 232 48 00
F 030 232 48 48
E info@vo-raad.nl
www.vo-raad.nl

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
t.a.v. de Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media
Drs. A. Slob
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Utrecht, 14 december 2017

Betreft: Correctie Centrale Examens 2017

Geachte heer Slob,

In 2015 hebben AOb, CNV Onderwijs, FvOv, VO-raad en OCW een intentieverklaring gesloten met als doel de correctie van de centrale examens beter te laten verlopen. Er is de afgelopen jaren gezamenlijk gewerkt aan het verbeteren van de correctiepraktijk. Ook is via een monitor bezien hoe de correctie in 2017 is verlopen.
Met deze brief willen AOb, CNV Onderwijs, FvOv en VO-raad u informeren over onze bevindingen tot nu toe én over onze plannen voor de komende jaren.
Na een introductie op de context en methode van monitoring wordt kort ingegaan op de belangrijkste uitkomsten.
Daarna geven wij aan op welke wijze wij vervolg willen geven aan onze inspanningen tot nu toe. Wij doen dat vanuit de gezamenlijke doelstelling te blijven werken aan een kwalitatief goede beoordeling van de examens, in het belang van de leerlingen.

1 Monitoring correctiepraktijk 2017

In 2011 en 2016 heeft CITO onderzoek gedaan naar de praktijk van de eerste en tweede correctie van de centraal schriftelijke examens in het voortgezet onderwijs. Het onderzoek is door CITO uitgezet via de scholen. Het onderzoek had betrekking op 12 examenvakken. In 2016 hebben ook drie vakinhoudelijke verenigingen de vragenlijst voorgelegd aan hun leden. Het ging om de Nederlandse Vereniging van Wiskundeleraren (NVvW), de Nederlandse Vereniging voor Onderwijs in de Natuurwetenschappen (NVON) en Levende Talen. Deze vragenlijst is ook voorgelegd aan docenten van andere examenvakken dan de twaalf die CITO heeft onderzocht. CITO heeft in het rapport van 2016 enige keren verwezen naar het door de vakinhoudelijke verenigingen uitgevoerde onderzoek.

In 2017 heeft de FvOv de monitor uitgezet onder docenten van alle examenvakken in alle schoolsoorten. Daarmee zijn bij de monitor 18 examenvakken vwo, 16 examenvakken havo en 15 examenvakken vmbo (gl/tl) betrokken. In totaal 49 examenvakken. Dat is aanzienlijk meer dan in 2011 en 2016.
De monitor in 2017 bestond uit 2 enquêtes die qua inhoud en opzet vergelijkbaar waren met de vragenlijsten van voorgaande jaren. De eerste enquête heeft betrekking op de correctie door de eerste corrector. De tweede enquête gaat in op de ervaringen van de tweede corrector. De enquêtes zijn uitgezet via een open link op de websites van de vakinhoudelijke verenigingen. Op de websites en in de publicaties van de vakorganisaties en de VO-raad is verwezen naar deze links en zijn docenten opgeroepen de enquête in te vullen. De eerste enquête had een respons van 1085 mensen, de tweede 811. De respons was lager dan in 2016. Een verklaring zou kunnen zijn dat in 2016 de vragenlijsten gericht werden verstuurd aan docenten en dat nu docenten zelf aan zet waren om de vragenlijsten in te vullen. Ook kan het zijn dat het thema correctie dit jaar minder prominent in de belangstelling stond.

Door de andere wijze van uitvragen en de (veel) bredere doelgroep van de monitor (49 in plaats van 12 vakken), is er sprake van een grote spreiding over de verschillende vakken.
Wat ons betreft moet daarom terughoudend worden omgegaan met een rechtstreekse vergelijking van resultaten van deze monitor ten opzichte van de uitgebreide onderzoeken in 2011 en / of 2016, zeker als het gaat om individuele vakken.

2 Resultaten van de monitor

2.1 Tijdsbesteding en belasting

Ervaren belasting van de eerste correctie per jaar

	2017	2016	2011
Niet belastend	9%	11%	13%
Enigszins belastend	29%	35%	36%
Belastend	39%	36%	38%
Zeer belastend	23%	17%	13%

Met inachtneming van wat eerder is opgemerkt over de breedte van de monitor, kan geconstateerd worden dat in 2017 ten opzichte van 2016 geen sprake is van een afname van de ervaren belasting. Het percentage docenten dat de eerste correctie als zeer belastend of belastend ervaart is gestegen van 53% naar 62% dit jaar. Hierbij dient te worden opgemerkt dat het aannemelijk is dat juist docenten die de correctie als belastend hebben ervaren de enquête hebben ingevuld.

Om toch zicht te krijgen op een (mogelijke) verklaring voor deze stijging is nagegaan hoeveel tijd een docent gemiddeld per examen aan de correctie heeft besteed. Daarbij is zowel gekeken naar alle vakken als naar de 12 vakken die in 2011 en 2016 door CITO zijn onderzocht.

Correctielast en tijdbesteding aan de eerste correctie

	2017 49 vakken	2017 12 vakken	2016 12 vakken	2011 12 vakken
Aantal kandidaten	34	33	39	38
Aantal klokuren	26	21	22	21
Aantal dagen	5	4	4	4
Minuten per kandidaat	47	43	38	40

Uit de gegevens komt naar voren dat de gemiddelde tijdsbesteding gestegen is van circa 22 uur naar 26 uur. Deze stijging kan een mogelijke verklaring zijn voor de toename van het aandeel docenten dat de correctie al belastend ervaart, te meer daar in 2011 het aantal minuten per kandidaat met 40 beduidend lager was dan het aantal van 47 in 2017.

Ervaren belasting van de tweede correctie per jaar

De groep docenten die de tweede correctie als zeer belastend of belastend ervaart is licht gestegen van 58% naar 61%. Ook hier is nagegaan wat de gemiddelde tijdsbesteding per kandidaat is geweest. Als dezelfde vakken worden genomen als in het Cito onderzoek, is de correctietijd per leerling voor de tweede corrector ongeveer gelijk.

Correctielast en tijdbesteding aan de tweede correctie

	2017 49 vakken	2017 12 vakken	2016 12 vakken	2011 12 vakken
Aantal kandidaten	32	33	39	40
Aantal klokuren	14	12	13	12
Aantal dagen	3	3	3	3
Minuten per kandidaat	26	22	23	21

2.2 De volledigheid van de tweede correctie

Uit de gegevens komt naar voren dat 3% de tweede correctie als (zeer) onvolledig beoordeelt. Dit aandeel is over de jaren niet gewijzigd. In 2017 gaf in totaal 56% aan dat het werk zeer volledig is nagekeken (dat wil zeggen alle werken en alle vragen). In 2011 bedroeg dit aandeel 31% en in 2016 was dit 44%.

2.3 Kwaliteit van de correctie

De zorgvuldigheid van de eerst correctie per jaar (bron: tweede corrector)

De eerste correctie heeft in 61% van de gevallen (zeer) zorgvuldig plaatsgevonden volgens opgave van de tweede corrector. In 2016 was dit 67%. Het aandeel correctoren dat aangeeft dat slordig is nagekeken is gestegen van 9% naar 15%.

Het percentage van een zeer volledig nagekeken tweede correctie is gestegen van 44 naar 56 procent. Het percentage docenten dat aangeeft dat de tweede correctie (zeer) slordig is nagekeken is 2%.

3. Onze vervolgacties

De bonden en de VO-raad gaan ook de komende jaren door met activiteiten om ervoor te zorgen dat de omstandigheden optimaal zijn om de correctie goed en volledig uit te voeren. Wij gaan het volgende doen.

Scholen en schoolteams zorgen voor optimale omstandigheden

Het organiseren van het correctieproces vraagt inspanningen van alle partijen op school: schoolleiders, docententeams, examensecretarissen, administratief personeel en individuele leraren. Er is als het ware sprake van een "keten" van activiteiten, die ertoe moet leiden dat de corrector zijn werk goed kan doen. Juist dat maakt dat het van belang is dat scholen het proces rondom de correctie zorgvuldig regelen: iedere schakel in de keten moet stevig zijn. Dat vraagt dat in scholen tijdig wordt nagedacht over de organisatie van het eindexamen.

- Wij stimuleren scholen het onderwerp vroegtijdig te agenderen en daarbij onder andere in te gaan op de volgende vragen: Hoe kunnen correctoren worden ontzien of ondersteund? Hoe wordt gezorgd dat de facilitering in de eindexamenperiode op orde is? Kan piekbelasting worden voorzien en kunnen al maatregelen worden getroffen zoals (tijdelijk) vrijstellen van lessen, overnemen van taken door niet-correctoren, vrijstelling van surveillance etc. Ook is het verstandig afspraken te maken voor het geval een corrector onvoorzien uitvalt. Het is goed daarbij rekening te houden met de specifieke omstandigheden van de school, het docententeam en individuele docent.
- Ook in 2018 wordt een adviestabel uitgebracht met de adviesdagen voor verzending van de examenopgaven. Vanaf schooljaar 2019/2021 zal de adviestabel vóór aanvang van het schooljaar verschijnen, zodat scholen hun jaarplanning inclusief correctieproces tijdig op orde kunnen krijgen.
- Wij stimuleren om per school een "correctieplan(ning)" op te stellen. Daarbij roepen we via de eigen kanalen schoolleiders én docenten op om samen afspraken te maken over de organisatie van de correctie van de examens.
- De ondersteuning voor het gesprek op school in de vorm van informatie en checklists wordt voortgezet en indien nodig kunnen scholen, schoolleiders of docenten een beroep doen op ondersteuning bij het proces in de vorm van advies of procesondersteuning.

Kwaliteit examens

De bonden en VO-raad hebben zich gericht op het verbeteren van de organisatorische randvoorwaarden en niet op de inhoud van de examens zelf. Gebleken is echter dat het belangrijk is dat ook elders het gesprek wordt gevoerd over het verbeteren van de randvoorwaarden. Zo spreken CvTE en vakverenigingen over hoe correctievoorschriften tot stand komen en worden aangevuld en hoe hier verbeteringen zijn aan te brengen. Belangrijk is dat ook deze ketens in de schakel van het correctiewerk het gesprek blijven voeren.

Monitoring

Wij blijven de ontwikkelingen ook volgend jaar volgen en zullen daarbij vooral aandacht hebben voor de verbetering van de stappen in het gehele correctieproces . Scholen zijn vooral gebaat bij een overzicht van bijvoorbeeld goede praktijken of randvoorwaarden die leiden tot een optimale correctiepraktijk.

Tot slot

Leerlingen hebben recht op een zorgvuldig nagekeken examen. Voor leraren is het examen ook van belang; het geeft ook de resultaten van hun inspanningen weer. Het bevoegd gezag is uiteindelijk verantwoordelijk voor het vaststellen van de eindcijfers op basis van het door docenten verrichtte correctiewerk.
Voor ons staat voorop dat bij welke systeem van correctie dan ook, de uitkomst bepaald wordt door de professionaliteit en het vakmanschap van de correctoren. Mits zij daartoe in staat worden gesteld kunnen zij – net als hun leerlingen – een topprestatie leveren: een volledig en zorgvuldig uitgevoerde correctie. Wij doen er alles aan om dat te kunnen realiseren, het is aan de mensen in het veld om het uit te voeren.
Docenten verdienen ons vertrouwen.

Met vriendelijke groet,

AOb
Ben Hoogenboom

CNV Onderwijs
Loek Schueler

FvOv
Jilles Veenstra

VO-raad
Hein van Asseldonk